

2021-09-30

Förslag till yttrande över e-petition – Vegankost och växtbaserad mjölk

Inledning

En e-petition gällande vegankost och växtbaserad mjölk har lyfts fram för behandling av utbildningsnämnden och omvårdnadsnämnden. E-petitionen har nummer 117282.

E-petitionären föreslår att kommunen går över från en traditionell husmanskost med kött- och mejeriprodukter till en mer växtbaserad kost. Till exempel kan vanlig mjölk bytas ut mot havremjölk och kött kan ersättas av veganska substitut. E-petitionären anser att dessa förslag är nödvändiga för att klimatmålen ska kunna uppnås.

I en bilaga uppger e-petitionären bland annat att det råder en köttnorm i samhället som behöver bytas mot en vegonorm och att Gävle kommun kan gå i bräschen för denna utveckling. Genom att utöka antalet vegetariska dagar i skolan och på äldreboenden samt utarbeta riktlinjer för kommunens personal gällande gemensamma inköp blir det möjligt att växla över till en mer växtbaserad kost.

Yttrande från Utbildning Gävle

Gävle kommuns miljöstrategiska program styr och samordnar kommunorganisationens miljöarbete. Ambitionen är att Gävle ska vara en av de bästa miljökommunerna i landet. I det miljöstrategiska programmet finns flera mål för hållbar och klimatsmart mat. Ett av målen är att Gävle kommuns inköp av rött kött ska minska med 20 % från år 2020 till år 2025 och andelen vegetabiliska proteiner ska öka.

Gävle kommun har en kostpolicy som gäller alla verksamheter i kommunen som planerar, tillagar och serverar måltider. Kostpolicyn ska bidra till att uppfylla de mål i Gävle kommuns miljöstrategiska program som relaterar till kost.

Enligt kostpolicyn ska vegetarisk kost alltid erbjudas som en del av den ordinarie menyn. Nämnder som ansvarar för tillagning och servering av måltider i stor utsträckning ska utforma egna handlingsplaner för hur kostpolicyn ska omsättas i praktiken. Utbildningsnämnden har fattat beslut om riktlinjer för specialkost och personlig kost (egen matsedel) inom Utbildning Gävle.

Det finns alltså styrande dokument som reglerar vilken mat som serveras i Utbildning Gävles verksamheter. Om övergripande förändringar ska göras behöver dessa göras i de styrande dokumenten. Därutöver styrs även skolverksamhet av skollagen.

Enligt skollagen 10 kap 10 § ska elever i grundskolan erbjudas näringsriktiga måltider. Regeringen har ansett att det inte är möjligt att närmare föreskriva i lagen vad skolmåltiderna ska innehålla och har i stället framhållit att de svenska näringsrekommendationerna bör vara en utgångspunkt vid bedömningen av vad som är en näringsriktig måltid. Det är således Livsmedelsverkets näringsrekommendationer som bör vara en utgångspunkt vid bedömningen av vad som är en näringsriktig måltid.

Den kost som serveras på de kommunala skolorna regleras genom avtal med kostleverantören. Man följer Livsmedelsverkets nationella riktlinjer för måltider i skolan avseende energi- och näringsinnehåll och utgår från Nordiska näringsrekommendationer (NNR 2012). Matsedlarna är energi- och näringsberäknade. Ekologiska produkter används i så stor utsträckning som möjligt. Fisken som serveras är MSC-märkt, vilket innebär att den är fiskad på ett hållbart sätt.

Enligt Livsmedelsverkets nationella riktlinjer för måltider i skolan saknar veganmat helt vitamin B12, som bara finns i animaliska livsmedel. En veganmeny innehåller ofta mindre energi, protein, järn, kalcium, riboflavin (B2) och vitamin D än en meny med kött och fisk, och det är betydligt svårare för kroppen att utnyttja järnet i vegetabilier. Veganmat kräver noggrann planering, berikade livsmedel och dessutom tillskott av åtminstone vitamin B12 och vitamin D för att bli näringsmässigt tillfredsställande.

Utifrån skollagens krav på näringsriktighet och de riktlinjer för specialkost och egen kost som utbildningsnämnden fattat beslut om tillhandahålls inte särskild vegankost inom grundskoleutbildningen. Skollagen ställer inte dessa krav

på skolmaten i de frivilliga skolformerna gymnasieskola och gymnasiesärskola och där finns möjlighet för eleverna att ansöka om att få vegankost.

Vegetarisk mat serveras alltid till luncherna. Det vegetariska alternativet står först i tagningslinjen. På menytaflor och i tryckta matsedlar presenteras det vegetariska alternativet först. Till samtliga måltider serveras också ett utbud av olika sallader/grönsaker.

Tomas Hartikainen
Sektorchef
Utbildning Gävle